

Un any després de l'acord de pau

Cambotja, entre l'esperança i el temor dels Khmers Rojos

El país que temps enrere va sofrir una de les guerres civils més violentes del continent asiàtic, va assumint lentament la normalitat de la pau. Tanmateix, els perill d'un nou esclat armat, que no ha desaparegut, i la corrupció política en relativitzen la solució definitiva a sis mesos de les eleccions.

A Phnom Penh es viu intensament. Un any després de la signatura, a París, dels acords de pau, la capital cambotjana ha recuperat la vitalitat i la il·lusió. Cada setmana s'obre a l'avinguda principal, Achar Mean, algun nou hotel, restaurant o club de nit per a satisfer l'oci de milers de nouvinguts: soldats de les Nacions Unides, empresaris asiàtics i funcionaris de les organitzacions humanitàries. La pau, ben precària de moment, ha dut diners per a uns quants, feina per a molts i una inflació insuportable per a la majoria dels cambotjans.

"Temo el pitjor quan marxïn els cascs blaus", confessa Sum Mean, director adjunt de l'agència de notícies oficial SPK. Mean recorda que el Khmers Rojos no estan gaire decidits a respectar el pla de pau, com ho demostra que es neguin a lliurar les armes. Els Khmers Rojos tenen representació política a la capital mentre continuen adoctrinant els camperols als boscos a tocar la frontera amb Tailàndia.

A uns quants carrers de l'agència, l'antiga escola secundària de Tuol Sleng s'ha convertit en monument a les atrocitats practicades pels seguidors de Pol Pot durant quatre anys. El camp de concentració exhibeix les cel·les de tortura, les fotografies de les víctimes i altres horrors del polpotisme, d'aquest comunisme primitiu, glorificat per molts intel·lectuals occidentals, tot cal dir-ho, que sacrificà milers dels seus fills per raons polítiques, culturals o ètniques o sense cap raó aparent.

Però els cambotjans sembla que vulguin oblidar aquest període tan sinistre, malgrat les ferides que ha deixat. Mean conta com un amic seu fou afusellat perquè els guàrdies fanàtics el trobaren llegint un llibre de filosofia, l'únic valor que s'havia endut al camp quan Pol Pot ordenà l'evacuació de Phnom Penh, el 17

d'abril del 1975, quan feia dues hores que la capital havia caigut en mans dels Khmers Rojos.

També reneguen dels dotze anys de comunisme pro-soviètic, encara que reconeixen que, sense l'arribada dels soldats vietnamites, ara serien tots morts. "El partit ha comès molts errors", admet un quadre del Partit del Poble Cambotjà, que dirigeix el primer ministre, Hun Sen. La corrupció ha estat una temptació en què han caigut molts membres del govern, especialment des que s'inicià la liberalització econòmica, l'any passat. Als millors restaurants de la capital es pot

veure compartint taula empresaris de Singapur, Hong Kong i Tailàndia amb funcionaris que els poden facilitar els tràmits per a obrir botigues o muntar negocis. Fins s'han arribat a vendre terrenys públics, destinats a escoles.

Les corrupteles, que permeten de sobreviure a molts funcionaris que només cobren 40.000 rials al mes (l'equivalent de 20 dòlars), deterioren la imatge de Hun, quan falten sis mesos per a les eleccions legislatives, supervisades per les Nacions Unides. "Tots tenen algun punt feble", raona el periodista Khuon Viche. "Els Khmers Rojos són atacats pel seu passat i perquè ara es dediquen a explotar els diamants de Pailin, sota el seu control. Hun és criticat per la corrupció, mentre que a Norodom Sihanuk i a Son Sann els retreuen que s'han dedicat a desviar l'ajuda internacional rebuda als camps de refugiats de Tailàndia", puntualitza Khuon.

A Sihanuk, li perdonen el maquiavel·lisme, la submissió a la Xina i el passat de col·laboració amb Pol Pot. "Fou un presoner dels Khmers Rojos", explica Sophal, un estudiant de medicina. Les seues dels partits polítics demostren l'interès creixent dels cambotjans pel procés electoral. El més visitat és el Funcipec, el partit que dirigeix el fill del príncep, Ranarith Sihanuk. A totes hores, fins i tot quan la capital es queda sense llum i es posen en marxa els generadors d'hotels i botigues, desenes de persones llegeixen a les vitrines situades al carrer les notícies sobre Norodom.

Ell és el personatge clau de la pacificació de Cambotja. És l'únic polític que no s'ha desgastat en aquests últims 20 anys, durant els quals el país ha sofert un govern titella dels nord-americans -Lon Nol-, una experiència comparable al nazisme i un règim supeditat als interessos de Moscou i Hanoi. "És respectat per tots", comenta Khuon mentre assenyala el palau on resideix Sihanuk quan és a Phnom Penh.

La cita electoral es veu com una utopia. Els funcionaris de l'Autoritat Provisional de les Nacions Unides a Cambotja (Apronuc) han començat a inscriure els votants i a formar els quadres locals que s'encarregaran de controlar la consulta. Però preocupa l'actitud dels Khmers Ro-

jos, que es neguen a acantonar-se i que amenacen de boicotar les eleccions. El representant de les Nacions Unides, el japonès Yasushi Akashi, ha dit que les eleccions es faran en la data prevista, maig del 1993, amb la participació dels seguidors de Pol Pot o sense.

Les paraules del diplomàtic japonès no tranquil·litzen els cambotjans. "Sense els Khmers Rojos és impossible la pau", assegura Vuoti, cambrer de l'hotel Asie. Encara que la seu del partit no disposi de vitrines ni de cartells exteriors, per prudència davant la fúria popular demostrada amb l'arribada de Khieu Samphan, s'admet que la corrupció i els augments de preu dels ar-

articles de primera necessitat afavoreixen els arguments moralitzadors dels Khmers Rojos. També s'aprofiten del recel tradicional envers els vietnamites. "Estem envaïts pels vietnamites", comenta Phalla, que treballa de comptable en una organització humanitària. Però reconeix que sense ells no hauria estat fàcil d'expulsar Pol Pot de la capital.

Els cambotjans responsabilitzen els vietnamites de tots els mals, des de l'increment de la delinqüència fins a la prostitució. En efecte, només calen dos dies d'estada a Phnom Penh per a veure que centenars de dones vietnamites, la majoria de Saigon, es venen el cos a baix preu als cambotjans o als cascs blaus dels països amb menys recursos. Els occidentals poden anar als clubs on els atendran les tailandeses, controlades per les màfies de la prostitució de Bangkok.

El coronel José Boudean, que dirigeix el contingent uruguaià a l'Apronuc -850 homes-, creu que els Khmers Rojos han canviat. "Hem tingut contacte amb ells a la zona de Stoeng Treng, i sempre hem estat ben rebuts", explica el militar sud-americà. Els incidents, com recull el servei d'informació de les Nacions Unides, han estat mínims. La majoria dels cascs blaus morts, han mort de malària, no pas de les temudes mines o d'atacs guerrillers. "Aquesta és una missió molt fàcil", assegura Mohamed, un soldat tunisià. "Més m'estimo ser aquí que no pas a Iugoslàvia", exclama Hristo, un búlgar amant de la cervesa.

Antoni Castel (Phnom Penh)

Sihanuk és el personatge clau de la pacificació de Cambotja.

ARXIU

